

Az együttműködés e rendkívül hasznos és gyümölcsöző formája mellett a Gorkij Világirodalmi Intézet és az Irodalomtudományi Intézet egyezményben szabályozta a további közös munka módozatait: az elkövetkező évek terében kölcsönös segítséggel készülő tanulmánykötetek és rendezvények, közös dokumentum-kiadványok szerepelnek, valamint egymás munkájának állandó és rendszeres figyelemmel kísérése, tapasztalatcsere a nemzetközi irodalomtudományi kapcsolatokra vonatkozóan, a munka alakulásának ellenőrzése és a kontaktus állandósága érdekében pedig évenként legalább egyszeri személyes találkozás. Az első szimpozium így beváltotta a hozzá fűzött várakozásokat, széles alapot épített ki a további kooperáció számára s a megbecsülésnek és kollegiális barátságnak olyan légkörét teremtette meg, amelyből irodalomtudományunk sokat fog még profitálni.

VAJDA GYÖRGY MIHÁLY

Az összehasonlító irodalomtudomány oktatása az Amerikai Egyesült Államokban

Az összehasonlító irodalomtudomány helyzetéről szóló évi jelentés szerint — melyből adatainkat vettük — 1967-ben ezt a tudományágat az Amerikai Egyesült Államok 49 egyetemén oktatják. Az oktatást vagy önálló összehasonlító irodalomtudományi, vagy valamelyik modern filológiai tanszék, vagy pedig tanszékek közötti bizottság irányítja. Az utolsó négy év során évente a Ph. D. fokozatot 33, az M. A. minősítést 74, a B. A. diplomát 94 hallgató kapta meg ebben a diszciplínában végzett munkájáért. A legtöbb végzett hallgató a New York, Harvard, Indiana, Berkeley, Washington és Iowa egyeteméről került ki. A képzés témakörét illetően az egyetemek bizonyos munkamegosztásban állapodtak meg. A Columbia egyetem például elsősorban a középkori irodalom, az Indiana University a fordítás kérdéseivel foglalkozik, míg a Michigan egyetem lehetővé teszi hallgatóinak, hogy

válasszanak a francia—angol, szláv—angol vagy német—francia témakörök között. A legtöbb egyetem a B. A. minősítéshez egy, az M. A.-hez kettő, a Ph. D.-hez három nyelvből vizsga letételét követeli, de számos egyetem még több nyelv ismeretét feltételként szabja meg. A nyelvek oktatásáról maga az egyetem gondoskodik. Az egyik nyelv sok esetben valamelyik klasszikus vagy nagy keleti nyelv. Altalában az illető irodalom olvasását állítják fel követelményként, több nyelv esetében legfeljebb egyetlen nyelv bővebb ismeretére fektetnek súlyt.

A közelmúltban befejezett és a készülő disszertációk negyven százaléka a XX. század irodalmával foglalkozik, utána a középkor, a XIX. század, a reneszánsz és a barokk, illetve a klasszika-filológia ebben a sorrendben esőkenő süllyl esik latba, míg a XVIII. század a legelnyagoltabb korszak. A tanulmányok nagyobb része az irodalmi befogadás (*Albee németországi fogadtatása*) vagy költői kapcsolat (*Ezra Pound és Villon*) kérdésével foglalkozik. Kevesebb a valóban „összehasonlító” téma (*A City képe Dickensnél és Balzacnál*), s közülük nem egy — a cím megjelölése alapján — semmiben sem különbözik a modern filológia szokványos témáitól (*Giambattista Porta színháza*). A munkák többségénél a címből egyáltalán nem lehet következtetni a feldolgozás módszerére (*Alfred Döblin és Dosztojevszkij*), noha van néhány kivétel (*Egység a XIX. századi regényben*).

Noha a részlet-tanulmányok többséget képeznek, találkozzunk átfogóbb témákról szóló disszertációkkal is (*Az ellen-hős a modern regényben*). Az összehasonlító irodalomtudomány tágabb, sajátosan amerikai értelmezésének megfelelően figyelmet szentelnek az irodalomnak a művészetekhez (*Wallace Stevens és a képzőművészet*), a filozófiához (*A ramizmus hatása a szépirodalomban*) és társadalmi megmozdulásokhoz (*Írók jegyverben: A Spanyol Polgárháború és a liberális író összehasonlító vizsgálata*) fűződő kapcsolatainak. Foglalkoznak az antik hagyomány továbbélésével (*Horatius és Juvenalis vers- és satírahagyománya Byron Don Juan-jában*) és kísérletet tesznek arra, hogy összevegyék a keleti és nyugati irodalmak műfajait (*A vörös szoba álma: Kritikai elemzés a nyugati regény hagyományos alkotói figyelembevételével*). Külön teret adnak az irodalomelmélet (*Hegel felfogása a prózáról és alkalmazhatósága a modern regényre*) és a kritikátörténet (*Az angolszász Új Kritika és az orosz formalizmus: A célok és a módszerek vizsgálata*) összehasonlító aspektusainak, valamint az összehasonlító folk-

KÖPECZI BÉLA: Világirodalomtörténet és regionális irodalomtörténet; I. G. NYEUPKOJEVA: A világirodalomtörténet felépítésének módszertani problémái; O. L. ROSSZIJANOV: A nemzeti irodalmak szerepe a világirodalom történetében; SÖTÉR ISTVÁN: A romantika kérdései; VAJDA GYÖRGY MIHÁLY: A világirodalomtörténet periodizációjának néhány kérdése (magyar tapasztalatok); VARJAS BÉLA: Feudalizmus és irodalmi reneszánsz Keletközép-Európában; J. B. VIPPER: A XVII. századi nyugat-európai irodalmak periodizációs problémái a világirodalomtörténetben. A szerzők betegsége miatt nem került vitára: R. M. SZAMARIN: A korai középkor irodalmi folyamatának típusairól; SZIKLAY LÁSZLÓ: A XVIII. századi Középkelet-Európa kutatásának módszertani problémái.

lórnak (*Az óriás és a sárkány a népeposzban*). A fordítás témakörén belül kétféle munka folyik: valamely irodalmi szöveg kritikai fordítása éppúgy számíthat doktori disszertációnak (*Kritische Abhandlung von dem Wunderbaren in der Poesie: jegyzetekkel ellátott fordítás*), mint kész fordításokról írott elemzés (*Sir Robert Dallington 1561–1637: oktató, utazó és fordító*). Végül több tanulmány egy-egy irányzat (*Naturalizmus keleten és nyugaton*), műfaj (*A pastourelle*) vagy stílusbeli sajátosság („*Narrated Speech*” *Faulkner Virginia Woolf és Robbe-Grillet műveiben*) fogalmát próbálja tisztázni.

SZEGEDY-MASZÁK MIHÁLY

Az AILC 1968. febr. 3-án Párizsban tartotta vezetőségi ülését, amelyen Intézetünk részéről SÓTÉR ISTVÁN igazgató és VAJDA GYÖRGY MIHÁLY osztályvezető vettek részt. A tanácskozás rögzítette az 1970. aug. 31 és szept. 5 között Bordeauxban sorra kerülő VI. kongresszus tematikáját. Eszerint a kongresszus résztvevői a következő két tárgykörben rendeznek vitát: 1. Irodalom és társadalom: struktúra- és kapcsolat-problémák. 2. A mediterrán világ irodalma: örökség és megújulás. Az első, módszertani témára vonatkozóan meg egyezés történt, hogy a „struktúra” kifejezés az irodalmi művekre éppúgy alkalmazható, mint a társadalmi formákra. A második téma lehetővé teszi, hogy a kutatás területét az ókortól a Földközi tenger országainak mai irodalmáig terjesszék ki (a dekolonizáció problémái, izraeli irodalom stb.).

Ezenkívül két szimpoziont is rendeznek. Egyiket az Európa és Afrika közötti, másikat pedig Kelet és Nyugat közötti irodalmi kapcsolatokról.

Napirendre került VAJDA GYÖRGY MIHÁLY beszámolója az „Európai nyelvű irodalmak összehasonlító története”-nek előkészítő munkáiról. A tanácskozás elfogadta azt a javaslatot, hogy a vállalkozást irányító Koordinációs Bizottság első ülését 1968 őszén Budapesten tartsa.

A vezetőség foglalkozott az AILC VII. kongresszusára vonatkozó tervekkel, melyet Japánban tartanának 1973-ban. Kine-

veztek egy albizottságot, melynek az a feladata, hogy ezzel kapcsolatban adatokat gyűjtsön.

Végül foglalkozott a vezetőség a belgrádi kongresszus anyagát tartalmazó kötet („*Actes*”) és az „Irodalmi szakkifejezések nemzetközi szótára”-nak problémáival.

Az AILC vezetősége párizsi tanácskozásának februári határozata alapján 1968. okt. 28. és 29. között Intézetünkben került sorra az európai irodalomtörténet Koordinációs Bizottságának ülése. Az ülésen a következők vettek részt: J. VOISINE (Paris), J. C. BRANDT CORSTIUS (Utrecht), H. H. REMAK (Bloomington), M. V. DIMIĆ (Edmonton, Kanada), A. M. ROUSSEAU (Aix-en-Provence), K. KREJČI, Z. MATTHAUSER (Prága), OLERINÝ (Bratislava), N. BANASHEVIĆ, D. NEDELKOVIĆ (Belgrád), SÓTÉR ISTVÁN és VAJDA GYÖRGY MIHÁLY. A résztvevők meghallgatták a titkár beszámolóját, megvitatták az egyes centrumok által benyújtott tervezeteket. Foglalkoztak a mű módszertani alapelveivel, a kötetek felhasználásával és pénzügyi kérdésekkel. A Bizottság ülésén HANKISS ELEMÉR előadást tartott a világirodalom periodizációjának kérdéseiről.

1968. aug. 7. és 13. között a prágai Károly Egyetem falai között tartotta üléseit a Szlavisták VI. Nemzetközi Kongresszusa. A világ szlavistáinak összejövetelén részt vett egy magyar küldöttség is, melynek Intézetünk részéről a következők voltak a tagjai: Bojtár Endre, Bor Kálmán, Illés László, Nyíró Lajos, Sargina Ludmilla, Sziklay László és Vujicsics D. Sztoján. A kongresszus résztvevői öt szekcióban vitatták meg a szlavisztikával kapcsolatos nyelvészeti, irodalomtudományi, irodalmi nyelvészeti, népköltészeti és történeti problémákat. A különböző szekciókban intézetünk munkatársai közül BOJTÁR ENDRE, NYÍRÓ LAJOS, SARGINA LUDMILLA és SZIKLAY LÁSZLÓ tartottak előadást.

1968 március második felében Párizsban magyar-francia kollokviumot rendeztek. A tudományos tanácskozás témája: a két ország történelmi kapcsolatai a középkortól a második világháborúig. A magyar küldöttséget KÖPECZI BÉLA, a franciát pedig VICTOR L. TAPIÉ vezette.

(Összeállította: Jávori Jenő)